

homepage: <http://www.kaldor.no/energy/>
e-mail: ole.gunnar.austvik@kaldor.no

You are welcome to download, print and use this full-text document. Proper reference to author, title and publisher must be made when you use the material in your own writings, in private, in your organization, in public or otherwise. However, the document cannot, partially or fully, be used for commercial purposes, without a written permit.

Gudbrandsdølen Dagningen (GD)

kronikk torsdag 21. september 2000
<http://www.gd.no/>

Forskningsdagene 2000:

Høgskolen i Lillehammer (HIL)
Østlandsforskning (ØF)
Norsk institutt for naturforvaltning (NINA)
Norges Forskningsråd (NFR).

Ole Gunnar Austvik:

Et forskningsmiljø i nasjonal målestokk

Storhove fremstår i dag som en slagkraftig forskningsmiljø i nasjonal målestokk med sine tre institusjoner: Østlandsforskning (ØF), Norsk institutt for naturforvaltning (NINA) og Høgskolen i Lillehammer (HiL). Hvordan kan det samlede forskningsmiljøet utvikles videre og hvilken rolle kan det spille for regionen?

Underveis mot et nytt samfunn

I forhold til da forskningshistorien på Storhove startet på begynnelsen av 1970-tallet står både Norge og det indre Østlandsområdet i dag overfor sterkt endrede økonomiske, politiske, demografiske og sosiale utfordringer. Endringene er langt raskere nå enn under den industrielle revolusjonen på 1800-tallet. På få tiår endres måtene vi arbeider på. Steder som av de fleste har blitt betraktet som små og avsides er nå på mange vis like mye sentrum i verden som New York og andre metropoler.

Det er i dag i større grad enn noen gang før påkrevet å kjenne rammene og mekanismene som "globaliseringen" og "europisering" av samfunnet medfører. Vi blir stadig mer utsatt for å vise hva vi står for i forhold til andre. Vi står alle overfor betydelige krav til nyskapning for å øke verdiskapningen i privat og offentlig sektor, skape en reell fordeling mellom grupper slik vi ønsker og for å hevde våre kulturelle egenart. Forskingen på Lillehammer skal være et bidrag til å bringe regionen på en positiv måte inn i den nye verden.

Forskningens betydning for regional utvikling

Om vår forskningsvirksomhet skal ha fremtidsmuligheter, må den være kvalitetsbevisst og konkurransedyktig, både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Forsknings- og utviklingsarbeidet på Storhove skal hente inn og dra nytte av teori, metoder og forskningsresultater fra andre norske institusjoner og fra utlandet. Teknologien gjør at en forsker nå kan delta i nasjonale og internasjonale nettverk tilnærmet uavhengig av geografisk beliggenhet. I samspill med omverdenen skal vi bidra til utvikling av ny kunnskap og erkjennelse og bruke den nye teknologien på en slik måte at de raske omstillingsprosessene kan forstås og håndteres på vår måte.

Spesielt for HiL er at forskningen også skal bidra til utvikling av gode studier, høy kompetanse og institusjonell utvikling. Undervisningen ved HiL skal være forskningsbasert. Studentene ved HiL skal komme ut i samfunnet og videre studier som kritiske og kreative deltakere i utviklingen av regionen og Norge i den nye verdenen.

De åpne samfunnene og markedene gjør at en økende andel av forskningen på Lillehammer vil være "eksportrettet" og spesialisert. Klarer vi konkurransen, vil et sterkt forskningsmiljø kunne trekke til seg andre private og offentlige forsknings- og kunnskapsbedrifter, som vi allerede har sett gjennom etablering av Kunnskapsparken. Kunnskapsbedrifter vil virke gjensidig forsterkende på hverandre (i et såkalt klynge) og være avhengig av hverandres suksess for selv å lykkes.

Samspillet med annen aktivitet i regionen er en annen sentral premiss. Det er en utfordring og felles interesse å utvikle et bedre samspill mellom de som produserer kunnskapen gjennom forskning og undervisning og de som skal bruke den. Forskeren vil imidlertid aldri kunne erstatte rollen til beslutningstakere i offentlig eller privat virksomhet. Det blir lett synsing som enhver annen borger også kan bidra med. Forskerrollen er heller å kunne bidra til å reise de rette spørsmålene, skissere fremgangsmåter for valg og bidra til innsikt om rammer og mekanismer som bør legges til grunn for regionale beslutninger. Forskningen må blant annet derfor være langsiktig.

Forholdet til andre høyere forsknings- og undervisningsinstitusjoner

Det kan være grunn til å forvente større strukturendringer i høyere utdanning og forskning i Norge i årene som kommer. Offentlige og private institusjoner vil fungere mer likt enn før. Noen institusjoner vil vokse i bredde og dybde – andre kan komme til å måtte endre karakter. En institusjon som HiL vil i stadig større grad måtte konkurrere på samme vilkår som universiteter og vitenskapelige høyskoler – med de vanskeligheter – men også muligheter dette gir.

De offentlige bevilgningene kan for HiL og alle andre statlige institusjoner i fremtiden komme til å bli eksplisitt knyttet til forskningsaktiviteten, som allerede langt på veg er situasjonen for ØF og NINA, i tillegg til undervisningsekvivalenter.

Kvalitetskravene vil øke, bli mer eksplisitt definert og synlig. Krav til økte eksterne midler, i konkurranse med andre miljøer, for å drive forskningsvirksomheten, vil bli større for alle.

Det er også viktig at det samarbeides tett med institusjoner i Norge og i andre land, i daglig arbeide så vel som i forbindelse med større internasjonale prosjekter, som eksempelvis de EU-finansierte. Det er også viktig at flest mulig forskere deltar i de regionale, nasjonale og internasjonale faglige debatter, for å markere og utvikle enkeltpersoner, forskningsgrupper, de enkelte institusjonene og det samlede miljøet i det offentlige rom og i det akademiske nettverket. Vi er avhengige av hverandre i å lykkes.

Universitet på Lillehammer?

Definisjonen av et universitet er i ferd med å endres og harmoniseres med andre lands praksis. Et universitet må eksempelvis ikke lenger dekke alle fagfelt. Det vil kunne bli flere universiteter i Norge. Mange mener at HiL er en for liten institusjon til å oppnå selvstendig universitetsstatus, selv om vi skulle lykkes i å utvikle de faglige kvalitetene på en tilfredsstillende måte.

HiL er i dag den største institusjonen for FoU-virksomhet i Lillehammer og Gudbrandsdalsregionen. Sammen med høgskolene i Gjøvik og Hedmark står HiL for det samlede statlige tilbudet innen høgre utdanning i det indre Østlandsområdet. Et alternativ som har vært diskutert er en sammenslåing av disse institusjonene til en innlandshøgskole eller et innlandsuniversitet. Det gryende samarbeidet mellom de norske innlandshøgskolene og Universitetet i Karlstad kan dra dette videre til et norsk-svensk institusjon for det indre Skandinavia.

Til tross for, eller kanskje på grunn av, størrelsen vil slike sammenslåinger faglig sett *kunne* innebære et problem for den akademiske profil HiL har lagt seg på, som mer universitetslik enn mange av de andre statlige norske høgskolene. De fleste ved HiL synes derfor å ha vært tilfreds med at vi ikke ble slått sammen med andre relativt forskjellige høgskoler i forbindelse med høgskolereformen i 1994.

I den grad størrelse skal tillegges vekt, vil det fra et forskningssynpunkt alene, kunne være bedre å søke nærmere samarbeide, eventuelt fusjonere, med et universitet. Det er på den annen side lite trolig at størrelse blir et avgjørende kriterium for utvikling av konkurransedyktig kunnskap i fremtiden, med mindre størrelse koples mot andre faktorer som bidrar til faglig gevinst, for eksempel samlokalisering. Når det gjelder universitetsspørsmålet må det å bli et spørsmål om virkemiddel, og ikke et mål i seg selv.

Tenker vi lokalt, bør Lillehammer med sine institusjoner HiL, ØF, NINA, Kunnskapsparken, Maihaugen og Nansenskolen kunne utvikles videre som et slagkraftig norsk fagmiljø. Det ville sprike mindre enn et samarbeide på fylkesplan mellom Oppland og Hedmark. Fra et høyere utdanningsperspektiv har kanskje en slik konstellasjon større dynamikk i seg til å utvikle nye utdanningstilbud og

forskningsprosjekter for regionen så vel som for hele landet, enn de ofte mer konservative universitetene.

Et eventuelt Hedmark-Oppland Universitet eller et Lillehammer Universitet ligger nok noen år fram i tid. Om det er mulig å få til flere synergieffekter mellom eksisterende lokale forsknings- og utdanningsinstitusjoner er uavhengig av universitetsstatus noe det bør arbeides mer med. Økt integrasjon mellom byens forskningsmiljøer og øvrig privat og offentlig økonomisk og kulturell aktivitet bør trekkes inn i den sammenhengen som bærekraftig grunnlag for positiv regional vekst og utvikling.